

9. søndag efter Trinitatis d. 13. august 2017

Salmer:

402 Den signede dag

448 Fyldt af glæde over livets under

Børnesang: Tillykke med din dåb

787 Du, som har tændt millioner af stjerner

370 Menneske, din egen magt

217 Min Jesus, lad mit hjerte få

728 Du gav mig, o Herre, en lod af din jord

Prædikentekst: Lukasevangeliet 16,1-9

Jesus sagde også til disciplene: »Der var en rig mand, som havde en godsforvalter; om ham fik han underhånden at vide, at han ødslede hans ejendom bort. Så tilkaldte han forvalteren og spurgte: Hvad er det, jeg hører om dig? Aflæg regnskab for din forvaltning, for du kan ikke længere være forvalter. Men forvalteren spurgte sig selv: Hvad skal jeg gøre, nu da min herre tager min stilling fra mig? Grave har jeg ikke kræfter til, tigge skammer jeg mig ved. Nu ved jeg, hvad jeg vil gøre, for at folk skal tage imod mig i deres huse, når jeg bliver sat fra bestillingen. Han kaldte så sin herres skyldnere til sig én for én og spurgte den første: Hvor meget skylder du min herre? Hundrede ankre olie, svarede han. Forvalteren sagde: Her er dit gældsbevis, sæt dig straks ned og skriv halvtreds! Derefter spurgte han en anden: Og du, hvor meget skylder du? Hundrede tønder hvede, svarede han. Til ham sagde forvalteren: Her er dit gældsbevis, skriv firs!« Og Herren roste den uærlige forvalter, fordi han havde handlet klogt. For denne verdens børn handler langt klogere over for deres egne, end lysets børn gør. »Jeg siger jer: Skaf jer venner ved hjælp af den uærlige mammon, for at de, når den slipper op, kan tage imod jer i de evige boliger.«

Hvis man læser aviser eller ser nyheder, så er der rig mulighed for at få historier om kendte institutioner eller personer, som er under kritik for deres forvaltning. Ofte er det noget med at en person har fået for mange penge for en ydelse eller har fået en lidt for stor fordel i kraft af deres position. Et lidt for stort frynsegode eller et lidt for gyldent håndtryk ved en fratræden.

Og vi tænker. Ahh, er det nu ikke lidt rigeligt. Er det ikke dårlig forvaltning, ødsel omgang med penge, hvad enten de er offentlige eller private.

I dag hører vi en lignende fortælling. Vi hører om en dårlig forvalter.

Tilsyneladende har han ikke passet sit arbejde godt nok. I hvert fald har hans chef hørt rygter om, at han har ødslet chefens ejendom bort. Måske har han ikke gået nok op i arbejdet. Måske har han ikke sendt regninger ud i tide. Måske har han ikke investeret penge klogt nok. I hvert fald har han handlet på en *så* ødsel og utilfredsstillende måde, at han godt selv er klar over det. Så da han bliver konfronteret med sin handlemåde, vælger han derfor stiltiende at tage imod sin fyring og indrømmer på den måde, at han er skyldig.

Og så går han i tænkeboks. At grave, det dur han ikke til. Og at tigge, det skammer han sig ved. Det er forvalterbranchen, som han kender. Det er den, han er uddannet i, det er det, han egentlig er god til. Bortset altså fra det her job, hvor han ikke har arbejdet godt nok.

Forvalteren får en idé. En plan for, hvordan han skal klare sig frem over. En plan for, hvordan han kan få et andet job. Så, på de sidste dage, som han har tilbage i sit job og stadig har sin herres ejendom at bestemme over, kalder han sin herres skyldnere til sig. En skylder hundrede ankre olie, en ret stor mængde olivenolie. Det er høsten fra 150 oliventræer, og det har en værdi på omkring tre årslønninger. Den gæld nedsætter han til det halve. En anden skylder hundrede tønder hvede, 40000 liter korn, som har en værdi af 8-10 årslønninger. En endnu højere gæld. Den nedskrives med 20%.

Forvalteren har altså lige nedbragt to andre menneskers gæld. De må også have været forretningsfolk eller virksomhedsejere ligesom forvalterens arbejdsgiver, siden forvalteren gjorde sig håb om, at de bagefter ville ansætte ham. Og mon ikke der vil være en god sandsynlighed for det? Forvalteren har i hvert fald, uden at give nogen grund, nedbragt deres gæld. De vil nu til gengæld være i en taknemmelighedsgæld til ham over hans gavmilde handling.

Og så sker det mærkelige. ”Og Herren roste den uærlige forvalter, fordi han havde handlet klogt.”

Den rige mand, arbejdsgiveren, som altså sammenlagt lige har mistet, hvad der svarer til tre årslønninger, han roser forvalteren. Jo, det var da klogt gjort. Forvalteren har øget sin sandsynlighed

for at få et nyt job hos en anden arbejdsgiver. Og jo, det var da barmhjertigt at være så gavmild mod de gældsplagede mennesker. Men det er usædvanligt af den rige mand at rose forvalteren for at have foræret en del af den rige mands formue væk. Endnu mere, når forvalteren tidligere har ødslet noget af den bort og derfor blev fyret.

En naturlig reaktion ville have været at skælde ham endnu mere ud og forlange, at han af egen lomme betaler det, som han har nedsat gælden med. Nemlig de tre årslønninger.

Men den rige mand roser forvalteren for at have handlet klogt. Mange har forsøgt at komme med forklaringer på hans reaktion og på, hvad det egentlig er, forvalteren har gjort. Måske har forvalteren bare nedskrevet gælden med sin egen del af de handler, som har ført til gælden, altså hans provision eller fortjeneste, og således har han ikke foræret nogle af sin herres penge bort, men kun de penge, som de skyldte ham selv. Men at hans provision skulle være hhv. 50 og 20% lyder usandsynligt højt.

Et andet forslag er, at han har fjernet renterne på gælden og dermed bragt gælden i overensstemmelse med den jødiske lov, da man ifølge den ikke måtte tage renter af gæld. Men heller ikke det er så sandsynligt, da der i givet fald er ret store rentesatser og stor forskel på renten på olie og hvede.

Den bedste forståelse er derfor nok den simple, at forvalteren har givet nogle af sin herres penge væk. Forvalteren har handlet klogt og gavmildt. Ærligt? Nej, nok ikke helt ærligt.

Og den rige mand, hvor sært det end lyder, må simpelthen bare anerkende, at det var klogt og smart gjort. Forvalteren får vendt en truende situation, og får ved hjælp af sin kløgt både banet vej for et fremtidigt job til sig selv, og får samtidig udvist barmhjertighed og gavmildhed, også selvom det var med en andens penge, men det jo lige meget for de to skyldnere. De er bare tilfredse med, at gælden er blevet lettet.

Det er en usædvanlig fortælling, Jesus fortæller sine disciple. En fortælling om ejendom, penge og gæld. Om afskrivning. Om klogskab og gavmildhed. Og tilsyneladende uærlighed, som bliver rost.

Jesus kalder andre steder sig selv for sandheden og gør meget for at afsløre falskhed og utroværdighed. Jesus ser lige igennem det og udstiller det. Så der er ikke meget håb om, at fortællingen giver os en undskyldning for at være uærlige. Men dog alligevel det håb, at selv den mest uærlige kan bruges af Gud, og at der på en eller anden måde kan komme noget godt ud af noget, som ellers så uærligt ud.

Men det primære er alligevel noget andet. Så hvad skal vi virkelig lære af fortællingen? Hvad er Jesu tanke med den?

På mange måder er vi som forvalteren. Vi har fået en masse betroet af Gud, og det er nu op til os at forvalte det. Det kan til tider virke som en uoverskuelig opgave. Hvordan bruger vi bedst vores liv? Skal vi vælge den ene eller anden livsvej? Den ene eller anden uddannelse, bolig, partner, venskabskreds? Bruger vi bedst vores tid sammen med de helt nære relationer, familie og nære venner og spreder kærlighed og håb der, eller bruger vi bedst tiden i aktiv og gavmild tjeneste for de mennesker i blandt os, som har det svært?

Hvordan bruger vi vores penge? Er det nu også nødvendigt at have en så stor bogsamling? Så mange elektriske dimser til kontoret og køkkenet?

Køber vi de varer og produkter, som også er fremstillet på måder, som gavner miljøet og mennesker? Så er det ofte dyrere. Eller er det bedre forvalterskab at købe det billige, for så har vi da råd til at hjælpe mange mennesker med vores penge? Dilemmaerne er mange, og der er ikke voldsomt mange enkle og lette svar.

Men dagens fortælling giver os to pejlemærker for vores forvalterskab. Vi skal forvalte i klogskab og gavmildhed.

Den ene uden den anden nytter ikke så meget. Hvis vi kun forvalter vores ressourcer i klogskab, så kan vi måske nok forvalte dem, så de trives og vokser. Måske endda gøre det ganske ærligt og lovligt. Men alt for ofte vil det være en klog forvaltning, som ikke gavner andre mennesker. Vi forvalter det, vi har fået betroet, til gavn for os selv. Og ikke til gavn for andre. Og derfor er det vigtigt, at det både er en klog og en gavmild forvaltning. Det, vi har fået betroet, er også noget, som skal komme andre til gode.

Det nytter heller ikke, at vi går i den anden grøft og forvalter vores midler, evner og tid udelukkende gavmildt. Det er i sidste ende ødselt og uansvarligt. De evner, den tid og de midler, vi har, har vi netop fået for, at de kan trives, vokse og blive større. Derfor skal vi handle klogt og med omtanke. Så bliver der på visse punkter endnu mere at være gavmild med.

Al den tale om forvaltning kan godt få os mennesker til at blive rimeligt selvforsørgende og selvberørende. Vi har fået noget af Gud, og så skal vi klare os selv. Vi skal handle klogt og gavmildt. Som modeksempel hører jeg nogle gange fortællinger om mennesker, som frimodigt sælger alt, hvad de ejer og rejser ud til fattige i en slumby på et andet kontinent. Eller familier, som vælger at leve et enklere og simplere liv med for eksempel kun 1 eller ½ indkomst og så vælger at stole på, at Gud nok skal forsørge dem.

Jeg beundrer deres mod, og deres fortællinger er ofte opmuntrende vidnesbyrd om, hvordan Gud virkelig sørger for dem, som stoler helt på ham på det økonomiske plan. De går derud, hvor de bliver dybt afhængige af, at Gud helt konkret sørger for dem i deres daglige liv.

Jesu fortælling om den kloge og gavmilde forvalter peger i en lidt anden retning, eller har et andet perspektiv, kunne man sige. For af de nævnte modige mennesker kan vi i hvert fald lære, at der er en fare ved at tale meget om, at vi er forvaltere, og at vi skal forvalte klogt og gavmildt. Og det er, at det kan føre til at vi bliver mindre afhængige af Gud. Og det er netop en vigtig pointe i kristendommen; at det at tro på Gud dybest set er at være afhængig af ham, at opgive at klare det hele selv.

Så hvordan er vi både kloge og gavmilde forvaltere og forbliver eller bliver afhængige af Gud?

Jeg tror, vi kan finde hjælp i den salme, vi skal synge til sidst i gudstjenesten. Du gav mig, o Herre, en lod af din jord. Sidste vers lyder sådan:

Så lær mig da, Herre, at dig til behag, jeg bruger det pund mig blev givet, at fylde med hæderligt virke min dag, at hjælpe og værne om den, som er svag, at elske, thi deri er livet. Og giv mig til sidst et navn, Herre, Krist, som er i din livsbog indskrevet.

Vi skal bruge det, vi har fået givet. Forvalte det. Klogt og gavmildt. Men i sidste ende er det ikke det, som afgør, om vores navn er skrevet i livets bog. For også det er givet os af Kristus. Der er vi dybt afhængige af ham.

Forvaltningen i gavmildhed og klogskab er udelukkende til gavn for den svage, for den, som trænger, og til Guds ære. Og det er vel at mærke noget, vi må lære. Ikke noget, som egentlig kommer til os af sig selv. Af naturen er vi nok nærmere uærlige eller ødsler Guds ejendom bort. Men vi må være ansvarlige. Hæderlige. Ære Gud med det, vi har fået betroet.

Og til sidst, ikke pga. vores eventuelt hæderlige virke udi gavmildhed og klogskab, men fordi vi ved dåb og tro er forbundet med Gud, så giver han os et navn, som står i livets bog. Gud giver os et liv efter døden.

Og deri ligger vores afhængighed af Gud midt i al vores kloge og gavmilde forvalterskab: at lige meget hvor kloge og gavmilde forvaltere vi er af vores liv, så er det Gud, som er giveren. Af dette liv, og af livet efter døden. Og dermed er vi, i alt hvad vi er og gør, dybt afhængige af ham. Uden ham, var vi ikke. Uden ham, havde vi ikke nogen at tilbede, nogen at ære og ville ende med tilbede os selv eller hinanden. Uden ham havde vi ikke nogen til at lære os, at vores liv ikke drejer sig om os selv, men om at tjene vores medmennesker i tro på Gud.

Så lad os forvalte klogt og gavmildt og leve det liv, vi har fået af Gud, velvidende, at det netop er givet os af ham.